ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՈՐՈՇՈՒՄԸ

2023 ԹՎԱԿԱՆԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 4-ԻՆ ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ «ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՏԱՐԱԾՔԻՑ ԱՐՏԱՀԱՆՎՈՂ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԾԱԳՈՒՄԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՆԵՐԴԱՇՆԱԿԵՑՎԱԾ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան 11 հունիսի 2024 թ.

Սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Ա. Դիլանյանի (նախագահող), Վ. Գրիգորյանի, Հ. Թովմասյանի, Դ. Խաչատուրյանի, Ե. Խունդկարյանի, Հ. Հովակիմյանի, Է. Շաթիրյանի, Ս. Սաֆարյանի, Ա. Վաղարշյանի,

մասնակցությամբ (գրավոր ընթացակարգի շրջանակներում)՝

Կառավարության ներկայացուցիչ՝ Էկոնոմիկայի նախարար Գ. Պապոյանի,

համաձայն Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 3-րդ կետի, 169-րդ հոդվածի 3-րդ մասի, ինչպես նաև «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի, 40 և 74-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «2023 թվականի դեկտեմբերի 4-ին Մոսկվայում ստորագրված «Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային տարածքից արտահանվող ապրանքների ծագումը որոշելու ներդաշնակեցված համակարգի մասին» համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Կառավարությունն իր՝ 2024 թվականի մայիսի 2-ի N 622-Ա որոշմամբ հավանություն է տվել «2023 թվականի դեկտեմբերի 4-ին Մոսկվայում ստորագրված «Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային տարածքից արտահանվող ապրանքների ծագումը որոշելու ներդաշնակեցված համակարգի մասին» համաձայնագիրը վավերացնելու մասին» օրենքի նախագծի մասին Կառավարության օրենսդրական նախաձեռնությանը և որոշել է այդ համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունների՝ Սահմանադրությանը համապատասխանությունը որոշելու նպատակով դիմել Սահմանադրական դատարան:

Գործի քննության առիթը Կառավարության՝ 2024 թվականի մայիսի 3-ին Սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով սույն գործով Կառավարության ներկայացուցչի գրավոր բացատրությունը, հետազոտելով վերոնշյալ համաձայնագիրը և գործում առկա մյուս փաստաթղթերը՝ Սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց.**

1. «Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային տարածքից արտահանվող ապրանքների ծագումը որոշելու ներդաշնակեցված համակարգի մասին» համաձայնագիրը (այսուհետ՝ Համաձայնագիր) ստորագրվել է 2023 թվականի դեկտեմբերի 4-ին Մոսկվայում՝ Եվրասիական տնտեսական միության (այսուհետ նաև՝ Միություն) մաքսային տարածքից արտահանվող ապրանքների ծագումը որոշելու, հավաստելու և հաստատելու ոլորտում միասնական սկզբունքների կիրառումն ապահովելու նպատակով:

2. Արտաքին գործերի նախարարության՝ Համաձայնագրի վավերացման կամ հաստատման արտաքին քաղաքական նպատակահարմարության մասին եզրակացության և Համաձայնագիրն ստորագրած կողմերի՝ Համաձայնագրի ուժի մեջ մտնելու համար անհրաժեշտ ներպետական ընթացակարգերը կատարելու վերաբերյալ տեղեկատվության համաձայն՝ 2024 թվականի մարտի 20-ի դրությամբ Համաձայնագիրն ուժի մեջ չի մտել, և Համաձայնագիրն ստորագրած կողմերից որևէ մեկը չի ավարտել Համաձայնագրի ուժի մեջ մտնելու համար անհրաժեշտ ներպետական ընթացակարգերը:

3. Համաձայնագիրը Միության շրջանակներում կնքված միջազգային պայմանագիր է և ընդգրկվում է Միության իրավունքի կազմում:

4. Համաձայնագիրն ունի երկու հավելվածներ՝ **Հավելված թիվ 1՝** «Ապրանքի ծագման հավաստագրի տրամադրման կարգ» և **Հավելված թիվ 2՝** «Ապրանքի ծագման հավաստագրի ձևը և ապրանքի ծագման հավաստագրին ներկայացվող պահանջները»:

5. Միության մաքսային տարածքից ապրանքների արտահանման դեպքում դրանց ծագումը որոշելու, հավաստելու ու հաստատելու մոտեցումների միասնականությունն ապահովելու նպատակով կիրառվում է Միության մաքսային տարածքից արտահանվող ապրանքների ծագումը որոշելու ներդաշնակեցված համակարգը:

6. Համաձայնագրի 4-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ Միության մաքսային տարածքից արտահանվող ապրանքների ծագումը Միության մաքսային տարածքից դրանց արտահանման շրջանակներում հաստատվում է այն դեպքերում, երբ արտահանման մաքսատուրքերի և ոչ սակագնային կարգավորման միջոցների կիրառումը (այսուհետ՝ կարգավորման առանձին միջոցներ) կախված է ապրանքների ծագումից՝ հաշվի առնելով Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգրքի 29-րդ հոդվածի 2-րդ և 3-րդ կետերը: Համաձայնագրի 4-րդ հոդվածի կիրառման նպատակների համար դիտարկվում են միայն «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրի 47-րդ հոդվածին համապատասխան անդամ պետությունների կողմից միակողմանիորեն սահմանվող ոչ սակագնա-յին կարգավորման հետևյալ միջոցները՝ ապրանքների արտահանման արգելք, ապրանքների արտահանման քանակական սահմանափակումներ, ապրանքների արտահանման թույլատրման կարգ, իսկ 2-րդ կետի համաձայն՝ Համաձայնագրի 4-րդ հոդվածի 1-ին կետին համապատասխան՝ ապրանքների ծագման հաստատումն անհրաժեշտ է միայն այն ապրանքների համար, որոնց նկատմամբ կիրառվում են կարգավորման առանձին միջոցները, և նույնանման ապրանքների համար ու միայն կարգավորման այդպիսի առանձին միջոցների գործողության ժամանակահատվածում:

7. Համաձայնագրի 3-րդ հոդվածի 1-ին կետի երկրորդ պարբերության մեջ նշված դեպքում ապրանքների ծագումը որոշելիս երկրի ծագում ունեցող ապրանք է համարվում Համաձայնագրի 5-րդ հոդվածով սահմանված չափորոշիչներին բավարարող ապրանքը:

Համաձայնագրի 5-րդ հոդվածի 3-րդ կետի համաձայն՝ այն ապրանքը, որն արտադրվել է անդամ երկրների և (կամ) երրորդ երկրների ծագում ունեցող ապրանքների օգտագործմամբ կամ այն ապրանքների օգտագործմամբ, որոնց ծագումն անհայտ է (այսուհետ՝ ծագում չունեցող ապրանքներ), համարվում է այն անդամ պետության ծագում ունեցող, որի տարածքում այդ ապրանքը վերջին անգամ ենթարկվել է մշակման կամ վերամշակման, որը ենթադրում է Համաձայնագրի 5-րդ հոդվածի 4-րդ կետում նշվածներից բացի այլ գործողությունների իրականացում:

8. Համաձայնագրի 7-րդ հոդվածի 7-րդ կետի համաձայն՝ ապրանքի ծագման հավաստագրի տրամադրման ոչ իրավաչափ լինելու կամ ստուգում անցած ապրանքի ծագման հայտարարագրում հայտագրված տեղեկությունների ոչ հավաստի լինելու վերաբերյալ վերիֆիկացնող մարմնի եզրակացությունը հանգեցնում է լիազորված մարմնի կողմից ապրանքի ծագման հավաստագրի չեղարկմանը կամ ապրանքի ծագման հայտարարագրի անվավեր ճանաչմանը:

9. Համաձայնագրի մեկնաբանման և (կամ) կիրառման հետ կապված վեճերը կարգավորվում են «Եվրասիական տնտեսական միության մասին» 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրով սահմանված կարգով:

10. Համաձայնագրով Հայաստանի Հանրապետությունն ստանձնում է, մասնավորապես, ներքոնշյալ պարտավորությունները.

- ապահովել, որ Միության մաքսային տարածքից արտահանվող ապրանքների ծագումը հաստատելու անհրաժեշտության դեպքում երրորդ երկրի տարածք դրանց ներմուծման շրջանակներում այդպիսի ապրանքների ծագման որոշումն իրականացվի այն կանոններով, որոնք սահմանված են Միության՝ այդպիսի երրորդ կողմի հետ միջազգային պայմանագրով, անդամ պետության՝ այդպիսի երրորդ կողմի հետ

միջազգային պայմանագրով, այն միջազգային պայմանագրով, որի մասնակիցներն են բոլոր անդամ պետությունները, կամ այդպիսի երրորդ կողմի օրենսդրությամբ, իսկ վերոհիշյալ ապրանքների ծագումը որոշելու կանոնների բացակայության դեպքում կամ Միության մաքսային տարածքից արտահանվող ապրանքների ծագման որոշումն իրականացնող ՀՀ լիազորված մարմնի կամ անձի տնօրինության տակ այդպիսի կանոնների մասին տեղեկատվություն չլինելու դեպքում, ապահովել, որ ապրանքների ծագման որոշումն իրականացվի ապրանքների ծագումը որոշելու՝ Համաձայնագրի 5-րդ հոդվածով սահմանված չափորոշիչներին համապատասխան (հոդված 3, կետ 1).

- որպես Միության մաքսային տարածքից արտահանման շրջանակներում արտահանվող ապրանքների ծագման հաստատման կարգավորման առանձին միջոց սահմանող պետություն հանդես գալու պարագայում՝ նախապես, սակայն ոչ ուշ, քան դրա սահմանման օրվանից 3 օրացուցային օր առաջ ծանուցել Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովին (այսուհետ՝ Հանձնաժողով) այդ միջոցի սահմանման, ապրանքների, որոնց վրա այն տարածվում է, և դրա գործողության ժամկետի մասին և ծանուցմանը կցել Հայաստանի Հանրապետության այն նորմատիվ իրավական ակտի անվանումը, որի համաձայն սահմանվում է կարգավորման առանձին միջոցը՝ կցելով նաև այդ նորմատիվ իրավական ակտի ռուսերեն թարգմանությունը (հոդված 4, կետ 3).

- սահմանել ՀՀ լիազորված և վերիֆիկացնող մարմիններ և ապահովել, որ այդ մարմինները Հանձնաժողով ներկայացնեն Համաձայնագրի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետի 2-րդ պարբերությամբ և 7-րդ հոդվածի 1-ին կետի 2-րդ պարբերությամբ սահմանված՝ իրենց վերաբերելի տեղեկությունները, իսկ այդ տեղեկությունների փոփոխման դեպքում՝ համապատասխան տեղեկատվությունն ուղարկեն Հանձնաժողով՝ այդպիսի փոփոխություններն ուժի մեջ մտնելու օրվանից 30 օրացուցային օրից ոչ ուշ (հոդված 6, կետեր 1 և 2, հոդված 7, կետեր 1 և 2).

- ապահովել, որ ՀՀ լիազորված մարմիններն իրականացնեն ապրանքի ծագման հավաստագրերի տրամադրումը՝ Համաձայնագրի 1-ին հավելվածի կարգին համաձայն, եթե այլ բան սահմանված չէ Միության՝ երրորդ կողմի հետ միջազգային

պայմանագրով, Հայաստանի Հանրապետության՝ երրորդ կողմի հետ միջազգային պայմանագրով, այն միջազգային պայմանագրով, որի մասնակիցն են բոլոր անդամ պետությունները, Հանձնաժողովի որոշումներով կամ այն երրորդ երկրի օրենսդրությամբ, որի տարածք նախատեսվում է ապրանքների ներմուծումը (հոդված 6, կետ 3).

- մաքսային գործառնությունների իրականացումը պարզեցնելու, արտահանմանն աջակցելու և անդամ պետությունների ծագում ունեցող ու Միության մաքսային տարածքից արտահանվող ապրանքների համար երրորդ երկրի շուկայի հասանելիության ապահովմանն օժանդակելու նպատակով՝ ապահովել, որ ՀՀ լիազորված մարմինները ստեղծեն վերիֆիկացման էլեկտրոնային համակարգ, որոնք կապահովեն երրորդ երկրի իրավասու պետական մարմնի կողմից ապրանքի ծագման հավաստագրի տրամադրման փաստի, ինչպես նաև այդպիսի հավաստագրում պարունակվող տեղեկությունների՝ մաքսային հայտարարագրման ժամանակ հայտագրված տեղեկությունների հետ համապատասխանության ստուգման իրականացման հնարավորությունը՝ Հայաստանի Հանրապետությունում տրամադրված ապրանքի ծագման հավաստագրերի տվյալների էլեկտրոնային բազայում պարունակվող տեղեկատվության հիման վրա (հոդված 6, կետ 4).

- ՀՀ օրենսդրությամբ այլ բան սահմանված չլինելու դեպքում՝ ապրանքների ծագման հավաստումը, ինչպես նաև ապրանքների ծագումը որոշելու նպատակով փորձաքննության անցկացումն իրականացնել վճարովի հիմունքներով, ինչպես նաև ապահովել, որ ապրանքների ծագման հավաստման արժեքի վերաբերյալ տեղեկությունները ՀՀ լիազորված մարմինների կողմից ուղարկվեն Հանձնաժողով. դրանք ենթակա են հրապարակման Ինտերնետ ցանցում՝ Միության պաշտոնական կայքում (հոդված 6, կետեր 6 և 7).

- ապահովել, որ ՀՀ վերիֆիկացնող մարմինն ստուգումն իրականացնի ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխան, այդ թվում՝ հարցումներ ուղարկելու, արտադրողի արտադրական շինություններում տեսչական ստուգումներ անցկացնելու և (կամ) ապրանքն արտադրողի, վաճառողի և (կամ) ուղարկողի հաշվապահական և (կամ) այլ առևտրային փաստաթղթերի ստուգում իրականացնելու միջոցով. վերիֆիկացնող մարմնի կողմից ստուգման անցկացման համար հիմք է համարվում երրորդ երկրի

իրավասու պետական մարմնի՝ դրա անցկացման վերաբերյալ հարցումը (հոդված 7, կետեր 3 և 4).

- ապահովել, որ ստուգման արդյունքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ՀՀ վերիֆիկացնող մարմնի կողմից ուղարկվի երրորդ երկրի՝ տվյալ ստուգումը նախաձեռնած լիազորված պետական մարմնի հասցեով, ինչպես նաև լիազորված մարմնի և (կամ) այն ապրանքի տիրապետման, օգտագործման և (կամ) տնօրինման իրավունք ունեցող անձի հասցեով, որի մասով ստուգում է անցկացվել (հոդված 7, կետ 8).

- երրորդ երկրի կողմից ապրանքի ծագման հավաստագրի ձևին ներկայացվող պահանջներ սահմանված չլինելու կամ լիազորված մարմնի տնօրինության տակ այդպիսի պահանջների մասին տեղեկատվության բացակայության դեպքում՝ ապահովել, որ տրամադրվի Համաձայնագրի 2-րդ հավելվածի համաձայն սահմանված ձևով ապրանքի ծագման հավաստագիր, որը լրացվում է նշված հավելվածով նախատեսված պահանջներին համապատասխան (հոդված 8, կետ 3, պարբերություն 1).

- արտաքին տնտեսական գործունեության վարումը դյուրացնելու և ոչ թղթային տեխնոլոգիաները զարգացնելու նպատակով ձգտել ապահովել ապրանքի ծագման հավաստագրերի էլեկտրոնային տեսքով տրամադրումը, ինչպես նաև ապրանքի ծագման հավաստագրերն ստանալիս ապահովել լիազորված մարմինների՝ անձանց հետ փոխգործակցության էլեկտրոնային ձևաչափը (հոդված 8, կետ 4).

- ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխան՝ կիրառել վարչական կամ այլ պատասխանատվության միջոցներ՝ Միության մաքսային տարածքից արտահանվող ապրանքի ծագման հայտարարագրում և (կամ) լիազորված մարմին դիտավորությամբ ապրանքի ծագման, ապրանքի ծագումը որոշելու չափորոշիչների կատարման վերաբերյալ ոչ հավաստի և (կամ) ոչ ամբողջական տեղեկություններ ներկայացնելու համար (հոդված 10, կետ 1).

- ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխան՝ կիրառել վարչական կամ այլ պատասխանատվության միջոցներ լիազորված մարմինների՝ ապրանքի ծագման փորձաքննության ակտի տրամադրման, Միության մաքսային տարածքից արտահանվող ապրանքի ծագումը որոշելու և (կամ) ապրանքի ծագումը հավաստելու համար պատասխանատու պաշտոնատար անձանց նկատմամբ՝ այն դեպքում, երբ

այդ պաշտոնատար անձանց ակնհայտորեն հայտնի է, որ ապրանքի ծագման վերաբերյալ տվյալները կեղծված կամ ոչ հավաստի են (հոդված 10, կետ 2).

- երաշխավորել, որ ՀՀ լիազորված մարմինները կապահովեն Համաձայնագրի 6-րդ հոդվածի 4-րդ կետում նշված վերիֆիկացման էլեկտրոնային համակարգերի ստեղծումն ու շահագործման հանձնումը՝ Համաձայնագիրն ուժի մեջ մտնելու օրվանից ոչ ուշ, քան 2 տարվա ընթացքում (հոդված 11, կետ 2).

- ապահովել, որ ՀՀ լիազորված մարմնի կողմից հավաստագիրը տրամադրվի թղթային կրիչով և (կամ) էլեկտրոնային տեսքով (հավելված 1, կետ 2).

- ՀՀ օրենսդրությամբ այլ բան սահմանված չլինելու դեպքում՝ ապահովել հավաստագրի տրամադրման հրահանգի (կանոնակարգի) մշակումը և հաստատումը ՀՀ լիազորված մարմնի կողմից և ապահովել, որ ՀՀ լիազորված մարմինն ապահովի նշված հրահանգի (կանոնակարգի) հրապարակումն «Ինտերնետ» տեղեկատվական-հաղորդակցական ցանցում՝ իր պաշտոնական կայքում (հավելված 1, կետ 3).

- երաշխավորել, որ հավաստագրի պատճենը և հաստատող փաստաթղթերը կպահվեն հավաստագիրը տրամադրած ՀՀ լիազորված մարմնում՝ հավաստագիրը տրամադրելու օրվանից առնվազն 3 տարի (հավելված 1, կետ 9):

11. Համաձայնագրի 11-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ մինչև Միության շրջանակներում միջազգային պայմանագիրն ուժի մեջ մտնելը, որով սահմանվում են այն ներմուծման մաքսատուրքերի հաշվարկման և վճարման առանձնահատկությունները, որոնք, Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգրքին համապատասխան, ենթակա են վճարման մեկ անդամ պետությունում մեկ այն այլ անդամ պետության ծագում ունեցող ապրանքների համար, որի օրենսդրությանը համապատասխան սահմանվել են արտահանման մաքսատուրքերի դրույքները, Համաձայնագրի 4-րդ հոդվածի 1-ին կետին համապատասխան արտահանման մաքսատուրքերի կիրառման նպատակով ապրանքների ծագման հաստատում չի պահանջվում:

12. Համաձայնագիրն ուժի մեջ մտնելու օրվանից 3 տարվա ընթացքում լիազորված մարմիններն իրավունք ունեն կիրառելու անդամ պետություններում օգտագործվող՝ ապրանքի ծագման մասին հավաստագրերի ձևաթղթերը, որոնք կազմվել

են Համաձայնագրի 8-րդ հոդվածի 3-րդ կետին համապատասխան նախատեսված՝ ապրանքի ծագման մասին հավաստագրերի ձևից տարբերվող ձևով: Ապրանքի ծագման մասին հավաստագրերի այդպիսի ձևաթղթերը լրացվում են՝ հաշվի առնելով Համաձայնագրի 2-րդ հավելվածով նախատեսված պահանջները:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից և ղեկավարվելով Սահմանադրության 168-րդ հոդվածի 3-րդ կետով, 170-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասերով, ինչպես նաև «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 63, 64 և 74-րդ հոդվածներով՝ Սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. 2023 թվականի դեկտեմբերի 4-ին Մոսկվայում ստորագրված «Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային տարածքից արտահանվող ապրանքների ծագումը որոշելու ներդաշնակեցված համակարգի մասին» համաձայնագրում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Սահմանադրությանը:

2. Սահմանադրության 170-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ **Ա. ԴԻԼԱՆՅԱՆ**

11 հունիսի 2024 թվականի
ՍԴՈ-1739